

Energierapportering verplicht voor tuinbouwbedrijven met hoog energieverbruik

Vanaf dit jaar zijn ondernemingen met een hoog energieverbruik verplicht om een energierapport op te maken. En dat geldt ook voor glastuinbouwbedrijven. Het jaarlijks finaal energiegebruik bepaalt welk type rapport dat moet zijn. In dit artikel krijg je niet alleen een overzicht van deze nieuwe wetgeving, je krijgt ook praktische informatie om je in orde te stellen.

Wat zegt de wetgeving?

Door een wijziging van het energiebesluit van de Vlaamse Regering zijn ondernemingen vanaf 2023 verplicht een energierapport op te maken voor vestigingen met een hoog energiegebruik. Welke vorm van rapport dat moet zijn — een energiebalans, een energieaudit of een energieplan — hangt af van het finale energiegebruik van de vestiging en van de aard van het bedrijf. Ook glastuinbouwbedrijven vallen onder deze regelgeving.

Finaal energiegebruik bepaalt mee de vorm van het energierapport

Het jaarlijks finaal energiegebruik van de vestiging is mede bepalend voor de vorm van het energierapport dat moet worden opgemaakt (Figuur 1). Het finale energiegebruik wordt berekend door alle verbruikte brandstoffen, de afgenomen netstroom, de zelf geproduceerde en verbruikte stroom en eventueel afgenomen restwarmte op te tellen (Figuur 2). De aan het net geleverde stroom afkomstig van een warmtekrachtinstallatie (wkk) mag in mindering worden gebracht, omdat de brandstof die als

input wordt gebruikt ook wordt meegerekend; idem voor eventueel geleverde restwarmte. Geinjecteerde stroom van zonnepanelen of een windmolen mag je niet aftrekken van het totaal. Je finale energiegebruik bepalen is een belangrijke eerste stap om te weten aan welke verplichtingen je moet voldoen. We komen hier bij de praktische aanpak nog op terug.

Onderscheid tussen KMO en grote onderneming

Een tweede bepalende factor is de aard van de onderneming, er wordt namelijk onderscheid gemaakt tussen KMO's en grote ondernemingen. Een grote onderneming heeft ofwel meer dan 250 personeelsleden ofwel een jaaromzet van meer dan 50 miljoen euro en een jaarlijks balanstotaal van meer dan 43 miljoen euro. De meeste glastuinbouwbedrijven zullen voldoen aan de voorwaarden van een KMO.

Energiebalans voor KMO's met 0,02 tot 0,05 PJ energiegebruik

KMO's met een finaal energiegebruik tussen 0,02 en 0,05 PJ moeten een energiebalans

opmaken. Tuinders mogen dit zelf opmaken en ingeven in de webapplicatie energieloket.vlaanderen.be. In de energiebalans moet je een overzicht geven van de gebruikte energievectoren met hun hoeveelheden en moet je een no-regretmaatregelenlijst aftoetsen. Deze lijst werd opgesteld per sector en bevat maatregelen die meestal een terugverdientermijn van minder dan drie jaar hebben. Het gaat bijvoorbeeld om isoleren van buizen, dichten van lekken, vermijden van onnodige ventilatie ... De maatregelen die op de vestiging van toepassing zijn, nog niet zijn uitgevoerd en effectief een terugverdientermijn van minder dan drie jaar hebben, moeten binnen de vier jaar na het indienen van de energiebalans worden uitgevoerd. De concrete no-regretmaatregelenlijst voor tuinbouw is beschikbaar op de website van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) > Beleid > Energie- en klimaatbeleid voor ondernemingen > Energiebeleid voor niet energie-intensieve ondernemingen.

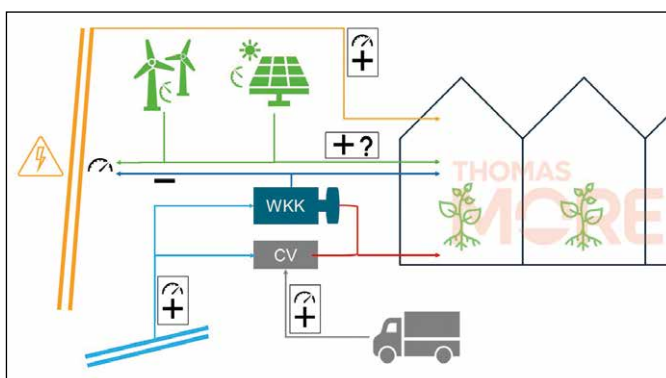
Op 1 april 2023 moet elke vestiging met een energiegebruik tussen 0,02 en 0,05 PJ in principe over een energiebalans beschikken, al wordt deze deadline pragmatisch benaderd. Vier jaar na het indienen van de eerste energiebalans, tegen ten laatste 31 maart 2027, moet je een update maken waarin je ook moet aangeven welke maatregelen effectief werden uitgevoerd. Verderop in dit artikel komen we terug op de praktische aanpak.

Energieaudit voor KMO's met 0,05 tot 0,1 PJ energiegebruik

Zit je finaal energiegebruik als KMO tussen 0,05 en 0,1 PJ, dan moet je op 1 april 2023 in principe beschikken over een energieaudit; ook hier wordt de deadline pragmatisch benaderd. Grote ondernemingen moeten al vanaf 0,02 PJ een energie-audit opstellen. Voor het opmaken van deze energie-audit moet je wel een energiedeskundige betrekken. Deze

Jaarlijks finaal energiegebruik	KMO	Grote onderneming	Conform verklaard ENERGIEPLAN
>0,1 PJ	+ energiestudie OMV-aanvraag (EBO)	(EBO)	ENERGIEAUDIT
0,05 PJ - 0,1 PJ	(SFO)	(SFO)	ENERGIEBALANS
0,02 PJ - 0,05 PJ	(SFO)	(SFO)	Vrijwillig Energiebeleids-overeenkomsten (EBO)
<0,02 PJ		(SFO)	Vrijwillig Sectorfederatie-overeenkomsten (SFO)

Figuur 1. - Overzicht categorieën en verplichtingen betreffende energierapportering (Bron: Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA))

Figuur 2. - Energiestromen in de glastuinbouw ('+' moet meegenomen worden; '-' mag in mindering worden gebracht)

De meeste glastuinbouwbedrijven voldoen aan de voorwaarden van een KMO en moeten dus een energierapport opmaken bij een jaarlijks energiegebruik groter dan 0,02 PJ.

deskundige kan intern in het bedrijf worden gezocht, dan moet hij of zij beschikken over een degelijke technische en bedrijfseconomische kennis van de vestiging. Of je kan beroep doen op een externe energiedeskundige. Zowel voor een interne als voor een externe energiedeskundige moet je via een specifiek formulier een erkenning aanvragen bij VEKA voor het uitvoeren van jouw energieaudit.

Bij de opmaak van een energieaudit komt heel wat meer kijken dan bij het opstellen van een energiebalans. Naast een overzicht van de energievectoren en het verbruik moet je ook alle maatregelen detecteren die een energiebesparing kunnen realiseren. Voor elke maatregel moet een interne rentevoet (IRR) worden berekend die weergeeft wat het rendement van deze investering is. Alle maatregelen met een IRR > 13% moet je uitvoeren binnen de drie jaar volgend op het indienen van de energieaudit. De energiedeskundige moet de

opgemaakte energieaudit ook ingeven in de vermelde webapplicatie. Vanaf de datum van indienen is de audit vier jaar geldig. Vóór het verstrijken van deze geldigheid moet je een geactualiseerde versie indienen waarin onder andere een overzicht wordt gegeven van de uitvoering van de maatregelen met vermelding van hun effecten op vlak van energie- en CO₂-besparing.

Sectorfederatieovereenkomst als flankerend instrument

Om de bedrijven te ondersteunen bij het uitvoeren van de maatregelen die zijn opgenomen in hun energiebalans of -audit, komt er een flankerend instrument, namelijk de sectorfederatieovereenkomst (SFO). De sectorfederatieovereenkomst kan afgesloten worden tussen de Vlaamse overheid en de sectorfederatie (niet-commerciële instelling) om de leden van de federatie te ondersteunen bij het voldoen aan de wetgeving en hen te ontzorgen bij de uitvoering van verplichte maatregelen. Daarnaast is het de bedoeling dat deze ontzorging de ondernemingen ook zal stimuleren om verder te gaan dan de wettelijke verplichtingen en dus ook niet verplichte maatregelen uit te voeren, wat de energiefactuur uiteraard nog meer zal drukken.

Energieplan voor vestigingen met meer dan 0,1 PJ energieverbruik

Voor vestigingen met een finaal energiegebruik van meer dan 0,1 PJ, de energie-intensieve bedrijven, moet er door een energiedeskundige een energieplan worden opgesteld en ingediend. De inhoud van dit energieplan stemt overeen met de inhoud van de energieaudit. Het verschil tussen beide is dat het opgemaakte energieplan eerst conform moet worden verklaard door VEKA vooraleer het kan worden opgeladen op de webapplicatie. Strikt genomen hadden energie-intensieve bedrijven op 14 december 2022 al over een conform verklaard energieplan moeten beschikken, maar ook hier is een pragmatische benadering van toepassing.

Sommige bedrijven hebben al een energieplan naar aanleiding van een eerdere vergunningsaanvraag. Recente energieplannen, opgemaakt in 2020, 2021 of 2022, kunnen door VEKA conform worden verklaard, eventueel mits een actualisatie. Of dit voor jouw plan van toepassing is, heb je ofwel al vernomen of kan je navragen bij VEKA. Dateert het opgemaakte plan van voor 2020, dan zal er sowieso een actualisatie nodig zijn. Heb je een finaal energiegebruik van meer dan 0,1 PJ, maar werd er nog geen energieplan opgesteld, dan ga je best op zoek naar een interne of externe energiedeskundige.

Energie-intensieve bedrijven kunnen intekenen op EBO

Als energie-intensief bedrijf met een finaal energiegebruik van meer dan 0,1 PJ kan je ook vrijwillig intekenen op de energiebeleids-overeenkomst (EBO). De deadline voor het beschikken over een energieplan wordt dan verschoven in functie van de datum van toetreden tot de EBO. Een EBO is een overeenkomst tussen een energie-intensief bedrijf en de Vlaamse Regering. Bedrijven die intekenen gaan het engagement aan om in te zetten op energie-efficiëntie en klimaatmaatregelen. De Vlaamse overheid stelt daar enkele voordelen tegenover, ten einde de groeikansen van die bedrijven niet te ondermijnen. Via de EBO wil de Vlaamse Regering bijdragen aan de realisatie van de Vlaamse klimaat- en energie-efficiëntiedoelstellingen.

Als je intekent moet je beroep doen op een interne of externe erkende energiedeskundige en een energie- en klimaataudit uitvoeren op basis waarvan een energieplan kan worden opgesteld. Je energieplan bevat een lijst met maatregelen die de energie-efficiëntie van je bedrijf kunnen verbeteren, en een timing wanneer je ze zal implementeren. Alle maatregelen van deze lijst die een interne rentevoet (IRR) van minstens 10,5% na belastingen hebben, moet je uiterlijk voor het einde van de EBO-termijn uitvoeren volgens de planning in je energieplan. Daarnaast zal je ook eenmalig data moeten aanleveren over je warmtevraag en je restwarmtepotentieel. Ten slotte moet je op gepaste tijden rapporteren over de vooruitgang van de uitvoering van je plan.

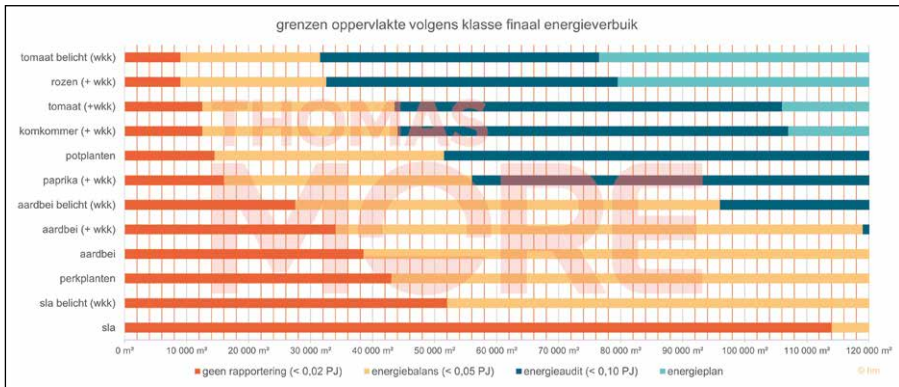
Hoe pakken we dit aan?

Hoe pakken we dit als sector aan? Boerenbond, Thomas More en SBB hebben samen bekeken hoe we dit zo pragmatisch mogelijk kunnen aanpakken voor de sector en hoe we de tuinders kunnen ondersteunen bij de verplichte energierapportering.

Waarom rekenen in petajoule?

Waarom wordt er voor het finale energiegebruik gerekend in petajoule, een eenheid die in de praktijk weinig wordt gebruikt? De joule (symbool J) is de internationale SI-eenheid van energie. Het internationale stelsel van eenheden, het SI-stelsel, is een stelsel van uniforme internationale standaardeenheden. Het is bedoeld om internationaal makkelijk gegevens te kunnen uitwisselen en is de wettelijke standaard in de Europese Unie. Peta geeft een factor 10¹⁵ aan of 1 biljard joule.

In de oriënterende tool op de webpagina van Thomas More (<https://kce.thomas-more.be/tool-energie-rapport.html>) en ook in de tool van VEKA zelf kan je de verbruikte energiedragers ingeven in de gekende eenheden zoals ze ook op factuur staan (MWh, liter, kg). De omzetting naar (peta)joule gebeurt er automatisch.

Figuur 3. - Oriënterende figuur voor het bepalen van het finaal energiegebruik, op basis van oppervlakte en teelt met gemiddelde verbruiken

Bepalen welke verplichting voor jouw bedrijf van toepassing is

Bij Thomas More maakten we een oriënterende figuur die je in eerste instantie kan gebruiken om op basis van je teelt en oppervlakte in te schatten waar je naar alle waarschijnlijkheid terecht komt (Figuur 3). Deze figuur werd opgemaakt op basis van gemiddelde cijfers voor de verschillende teelten. De figuur geeft aan dat het opmaken van een energieplan (> 0,1 PJ) vooral van toepassing zal zijn voor de grotere vruchtgroente- en rozenbedrijven. Voor tomaten zal de grens vanaf wanneer een energieplan nodig is vooral worden bepaald door het al dan niet belichten van de teelt (vanaf ongeveer 7,5 ha voor belichte teelt ten opzichte van 10,5 ha voor onbelichte teelt). De algemene conclusie is alvast dat heel wat Vlaamse glastuinbouwbedrijven geen rapportering of hoogstens een energiebalans moeten opmaken.

Meer specifiek kan je op basis van je jaarverbruiken met de oriënterende tool op de website van Thomas More bepalen welke rapportering voor jou van toepassing zal zijn (Figuur 4). Deze tool werd gebaseerd op de tool die VEKA ter beschikking stelt. Hieraan kan je ook onmiddellijk zien of jouw verbruiken aansluiten bij de gemiddelden waarmee de Figuur 3 opgemaakt is of niet. Je vindt de tool op <https://kce.thomasmore.be/tool-energie rapport.html> of door de opgegeven QR-code te scannen.

Verbruiksgegevens verzamelen via facturen of via mijn.fluvious.be

Zowel om deze tool in te vullen als om verdere stappen te zetten in de rapportering die je moet opmaken is het verzamelen van al je verbruiksgegevens belangrijk. De meest eenvoudige methode is alle facturen van afname of aankoop en eventuele teruglevering of verkoop (bv. elektriciteit en restwarmte) erbij nemen. Van deze facturen kan je dan de

nodige gegevens overnemen. Welke facturen zijn belangrijk? Alle facturen van aankoop van aardgas, stookolie, lampetroleum, hout, steenkool, elektriciteit ...

De geïnjecteerde elektriciteit van de wkk mag je in mindering brengen bij de berekening van het finale energiegebruik. Het eigen verbruik van elektriciteit van zonnepanelen of windmolen moet je toevoegen aan het finale energiegebruik. Als er alleen een wkk aanwezig is of alleen zonnepanelen en/of een windmolen, dan is de berekening eenvoudig. Maar de oefening wordt complexer als er zowel een wkk als zonnepanelen en/of een windmolen op het bedrijf aanwezig zijn. In dit geval moet je te weten komen welk aandeel van de geïnjecteerde elektriciteit van de wkk afkomstig is en welk aandeel van de zelf verbruikte elektriciteit opgewekt werd met zonnepanelen of windmolen. En dat is niet zo evident. We bekijken nog of we in dit geval met aannames kunnen werken.

Er is een alternatief voor het verzamelen van je verbruiksgegevens op basis van de facturen voor aardgas en elektriciteit. Je kan je verbruiksgegevens namelijk ook raadplegen op de webpagina van je leverancier of via mijn.fluvious.be, met een persoonlijke login. Nadeel van deze methode is dat de gegevens die je kan downloaden vaak nog moeten worden verwerkt vooraleer ze bruikbaar zijn.

Sjabloon voor energiebalans op komst

Moet je een energiebalans opstellen (finaal energiegebruik tussen 0,02 en 0,05 PJ)? Geen nood, we werken een sjabloon uit dat je eenvoudig kan invullen en opslaan als rapport. Dit rapport bevat alle gegevens die je ook moet invullen in de webapplicatie. Het sjabloon zal in de loop van april beschikbaar zijn op de webpagina <https://kce.thomasmore.be/tool-energie rapport.html>.

Oriënterende berekening		Invulcellen	FINAAL
ENERGIEDRAGER	eenheid	VERBRUIK per jaar	ENERGIEVERBRUIK
Elektriciteit (aankoop)	MWh	106	382 GJ [I]
Elektriciteit (PV-zelfverbruik)	MWh	-	- GJ [G]
Elektriciteit (injectie wkk)	MWh	5.819	20.948 GJ [C]
Aardgas (bvww)	MWh	16.204	52.676 GJ [A]
Gasolie (lichte fuel)	liter	-	- GJ [A]
EZO (extra zware olie)	kg	-	- GJ [A]
Propan	liter	-	- GJ [A]
Steenkool	kg	-	- GJ [A]
Hout	kg	-	- GJ [A]
TOTAAL in Gigajoule			32.109 GJ
TOTAAL in Petajoule			0,032 PJ

Figuur 4. - Voorbeeld oriënterende tool Thomas More

Energieaudit of energieplan op te maken met energiedeskundige

Moet je een energieaudit of -plan opmaken (finaal energiegebruik > 0,05 PJ)? Dan moet je een energiedeskundige aanstellen. In dit geval kan je niet met een algemeen sjabloon werken dat resulteert in een rapport, maar zal er een goede samenwerking met een energiedeskundige nodig zijn om dit rapport op te stellen. De energiedeskundige maakt het rapport op basis van de informatie die je aanlevert. Naast de verbruiksgegevens zal je ook voldoende technische informatie over de belangrijkste verbruikers moeten aanleveren. Als tuinder heb je hier een belangrijke rol in het aanleveren van voldoende en correcte informatie. Indien nodig kan je beroep doen op een adviesverlener voor ondersteuning. Een goede samenwerking met de energiedeskundige en een eventuele adviesverlener kan zorgen voor een vlotte, efficiënte opmaak van het nodige rapport.

Nog vragen?

Heb je vragen over deze nieuwe verplichtingen of hoe je dit aanpakt? Wil je weten wie als energiedeskundige kan optreden? Of heb je nog andere vragen? Neem dan zeker eens een kijkje op de webpagina van Boerenbond (<https://www.boerenbond.be/energi wetgeving-voor-glastuinbouwbedrijven>) of die van Thomas More (<https://kce.thomasmore.be/tool-energie rapport.html>). Vind je daar het antwoord niet, dan kan je ook altijd een mailtje sturen naar energie.glastuinbouw@thomasmore.be.

C. Siongers

Thomas More – Expertisecentrum Energie, Geel

H. Leirs

Boerenbond, Leuven